

Zomer zon

Handleiding Leerkracht

groep
5

Spelling Zomer zon

De Cito-toets spelling 2.0 bestaat uit twee onderdelen. Er wordt gestart met een dictee. Aan de hand van deze score krijgen kinderen vervolg 1 of 2. Vervolg 1 bestaat uit nogmaals een dictee. In vervolg 2 moeten kinderen fout gespelde woorden opsporen. Belangrijk is hiervoor dat er wordt gewerkt aan het spellingbewustzijn bij kinderen en het behandelen van spellingregels. Dit doen we in deze lessencyclus door middel van een les waarbij we spellingregels herhalen, een stelopdracht, een dictee en een les waarin wordt gewerkt zoals de Cito-toets dit doet in vervolg 2.

Let op! Werkt jullie school met de vernieuwde Cito-toetsen 3.0? Laat les 5 van deze lessencyclus dan vervallen.

1.1 Doelstelling & samenvatting lessencyclus spelling

Doelstellingen:

1. de kinderen kunnen een goed lopend kwatrijn herkennen.
2. de kinderen kunnen met gegeven woorden een gedicht van 5 zinnen schrijven.
3. de kinderen kunnen putnen, uitroeptekens, vraagtekens en de aangeleerde hoofdletters goed gebruiken in een tekst.
4. de kinderen kunnen spellingsregels herkennen.
5. de kinderen kunnen de juiste spellingsregels toepassen.
6. de kinderen kunnen eigen gemaakte spelfouten opsporen en verbeteren.

Lessencyclus	Tijdsplanning	Materialen
Les 1: Zonnestralen vullen	 30 minuten	• woordweb
Les 2: Leren spellen door stellen	 40 minuten	• opgavenboekje spelling
Les 3: Vervolg leren spellen door stellen	 50 minuten	• opgavenboekje spelling
Les 4: Spellingdictee Zomerwoorden	 30 minuten	• opgavenboekje spelling
Les 5: Spelling volgens Cito-vraagstelling	 10 minuten	• opgavenboekje spelling

Dagelijkse dicteewoorden: Voer dit dictee voorafgaand aan de eerste drie lessen uit. Schrijf de woorden bij de nabespreking op het bord en laat kinderen ook met het wisbordje werken.

Dag 1	Dag 2	Dag 3
de geboorte	het afscheid	verliefd
scheef	de papagaai	vriendschap
gruwelijk	het rapport	rechten
de schilder	de rotzooi	zwaaien
het mobieltje	heerlijk	gelukkig
de landbouw	het wattenstaafje	voorzichtig

Les 1: Zonnestrallen vullen

Samenvatting

- Instructie zonnestrallen

Tijdsplanning

⌚ 15 minuten

Materialen

- opgavenboekje spelling les 1
- wie? wat? woordenschat!

- Zonnestrallen vullen

⌚ 3 minuten

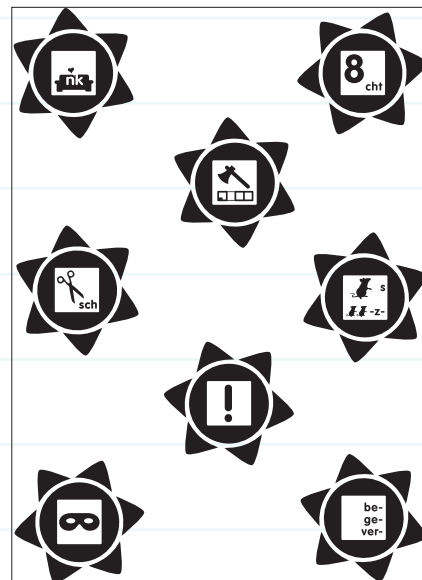
- Afronding eerste les

⌚ 2 minuten

Werkwijze

• **Instructie:** open het werkboekje op het digibord zoals dat staat afgebeeld in het opgaveboekje van de kinderen. Het thema zomer is breed. Daarom is er een ordening in aangebracht met de spellingpictogrammen. Hang de acht pictogrammen die op het blad centraal staan op het bord. Bij elke regel moeten er woorden worden verzonnen. Wat past nu bij de zomer? Daag de kinderen uit om bij elke spellingcategorie zes woorden te bedenken. Bij ieder gekozen woord worden de spellingregels kort behandeld maar ook de betekenis toegelicht!

[*Mogelijke antwoorden schaar:* zonnescherm, schepjes, *acht:* zomernacht, fietstocht, *bankwoorden:* zonnebank, surfplank.]

• **Start schrijven:** vertel de kinderen dat ze zelfstandig of samen met een schoudermaatje de woorden gaan verzinnen bij de spellingpictogrammen. Ze krijgen 20 minuten de tijd om er zo veel mogelijk te verzinnen en goed op te schrijven.

• **Afronding:** laat bij iedere pictogram voorbeeldwoorden opnoemen door de kinderen. Schrijf de woorden die worden opgenoemd zelf op bij de opgehangen pictogrammen.

Les 2: Leren spellen door stellen

Samenvatting	Tijdsplanning	Materialen
• Instructie stelles	 10 minuten	
• Grabbelen uitdelen materialen	 5 minuten	• Wie wat waar
• Start schrijven van stelopdracht	 20 minuten	• Spellingwerkboekje
• Afronding eerste stelles	 5 minuten	

Werkwijze

• **Voorbereiding:** Kopieer de knipbladen met woordkaartjes tweemaal zodat u voor 30 kinderen voldoende kaartjes heeft. Iedere leerling krijgt 1 kaartje met een 'wie', een kaartje met een 'wat' en een kaartje met een 'waar'. De kaartjes moeten worden losgeknipt en in een bakje, zakje of potje worden gestopt waardoor de leerlingen er tijdens de les uit kunnen grabbelen. Verder kopieert u het kopieerblad "sport" voor iedere leerling.

Aan deze stelopdracht kunt u het beste 2x 45 minuten besteden:
Les 1: instructie & start schrijven: les 2 verbeteren & afronden verhalen.

• **Instructie:** Vraag de kinderen om een aantal sporten op te noemen. Wie zit er op welke sport? Wie droomt ervan om topsporter te worden? Teken een bal op het bord, vertel dat we vandaag allemaal een verhaal gaan schrijven dat met sport te maken heeft. Wie weet word jij kampioen in jouw verhaal of krijg je het aan de stok met de verschrikkelijke badmeester. Alles kan want jij bent vandaag de schrijver van jouw eigen verhaal!

Verhalen bestaan uit 3 gedeeltes. Schrijf het woord inleiding naast de bovenkant van de bal. Schrijf hierachter onder elkaar de woorden wie-wat-waar. Een verhaal begint altijd met een inleiding. Vertel dat in de inleiding duidelijk wordt wat het onderwerp van het verhaal is. Het onderwerp is vaak de hoofdpersoon. Iemand die iets meemaakt. Bijvoorbeeld: *De knappe kampioen*. Hoe zou deze persoon er nu uitzien? Laat de kinderen meedenken; Bruin door de zon, gespierd door het sporten, een heel knap gezicht. Ook wordt er iets gezegd over een onderwerp dat met de persoon te maken heeft. In dit geval een sport. Bijvoorbeeld: *tennissen*. Vervolgens staat in de inleiding waar het verhaal zich afspeelt. Bijvoorbeeld: *in het park*. De knappe kampioen traint in het park op de tennisbaan. Deze 3 dingen samen, wie-wat-waar, vormen de inleiding! Wie weet er ook een wie-wat-waar voorbeeld te noemen? Schrijf de inleiding zó dat iedereen verder wil lezen.

Schrijf het woord kern naast het midden van de bal. Schrijf hierachter: wat gebeurt er? Vertel dat in de kern iets gebeurt met de persoon, de sport en misschien de plek waar het zich afspeelt. Bijvoorbeeld, *de knappe kampioen struikelt over de tennisbal, of krijgt een bal hard in zijn oog. Of hij slaat de bal zo hard dat deze door het net gaat*. Wat gaat de hoofdpersoon nu doen? Schrijf onder wat gebeurt er: wat gebeurt er daarna? De kern is meer dan een paar zinnen. De kern is langer dan de inleiding. Hierin wordt echt duidelijk waar het verhaal naar toe gaat. Bijvoorbeeld: *De knappe kampioen traint in het park op de tennisbaan. Hij slaat zo hard dat de bal door het net heen gaat en van het veld vliegt. Hij gaat de bal zoeken. Hij kijkt in de bosjes en bij het water. En daar in de verte ligt de bal, in het gras. Net als hij de bal wil pakken wordt deze: Hap! opgepakt door een hond. De knappe kampioen weet even niet wat hij moet doen, maar hij wil wel zijn bal terug!*

Schrijf het woord slot onderaan bij de bal. Achter slot schrijft u: Hoe loopt het af? Vertel dat bij

het slot het verhaal eindigt, soms goed soms niet goed. Het moet wel duidelijk zijn dat het verhaal is afgelopen.

Bijvoorbeeld: *De knappe kampioen ziet dat de hond aan een riem vastzit. Een heel leuk meisje houdt de riem vast. Ze geeft de hond een koekje en die laat de bal los. De knappe kampioen denkt helemaal niet meer aan de bal. Hij heeft alleen nog maar oog voor het meisje.... Hij vraagt haar mee uit en ze zegt ja! Die zondag zit ze al op de tribune en moedigt haar knappe kampioen aan bij de tenniswedstrijd!*

Met een inleiding-kern-slot zit je al snel op 15 zinnen voor groep 5.

- **Grabbelen:** Vertel dat de kinderen dit zelf ook kunnen! Het verhaal heeft met sport te maken. Hiervoor krijgen ze wel hulp van de: wie? wat? waar? kaartjes. Een bakje "wie" met allerlei superhelden. Een bakje "wat" met allerlei onderwerpen. Tot slot een bakje "waar" met allerlei plaatsen waar een verhaal zich zou kunnen afspelen. Laat ieder kind uit elk bakje een woord grabbelen. Met deze 3 woorden hebben zij de inhoud voor hun verhaal en mogen ze beginnen. Natuurlijk kan de combinatie van de 3 kaartjes hilarisch of heel moeilijk zijn. Ze mogen hun fantasie de vrije loop laten. Alles kan. Hebben de kinderen al direct een idee?

- **Start schrijven:** Laat ieder kind het kopieerblad voor zich pakken. Hierop kunnen ze de kladversie van hun verhaal schrijven. Het gaat nu vooral nog om het verhaal, nog niet om de spelling. Laat de kinderen wel letten op de lengte van de zinnen en de punten aan het eind. Het verhaal hoeft nog niet direct af te zijn. U kunt hier nogmaals een les aan werken. Laat ze wel zover mogelijk komen. Komen ze er echt niet uit met de 3 woorden die ze hebben? Laat ze dan een van de woorden inleveren en nieuw woord grabbelen.

- Kinderen klaar? Met de kinderen die al snel klaar zijn kunt u het werk al samen op spelling controleren.

- **Afronding:** Geef aan dat de kinderen de volgende les verder mogen werken aan het verhaal en we dan de spellingfouten eruit gaan halen. Wie vertelt er vast iets van zijn of haar verhaal?

Wat

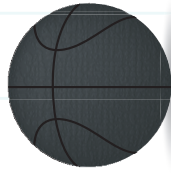
Voetballen

Wat

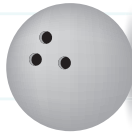
Tennissen

Wat

Basketballen

Wat

Bowlen

Wat

Volleyballen

Wat

Badmintonnen

Wat

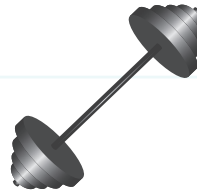
Golfen

Wat

IJshockeyen

Wat

Gewichtheffen

Wat

Balletten

Wat

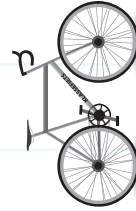
Zwemmen

Wat

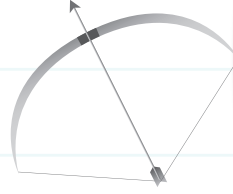
Roeien

Wat

Wielrennen

Wat

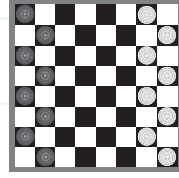
Boogschieten

Wat

Paardrijden

Wat

Dammen

Wie

**De onhandige
juffrouw**

Wie

**De schele
scheidsrechter**

Wie

**De strenge
trainer**

Wie

**De koppige
coach**

Wie

**De verschrikkelijke
badmeester**

Wie

**De jongens
Quint en Max**

Wie

**De boze
verliezer**

Wie

**De vriendinnen
Myrthe en Lola**

Wie

**De super
snelle Simon**

Wie

**De gekneusde
Kees**

Wie

**Het lenige
meisje**

Wie

**De knappe
kampioen**

Wie

**Het
winnende team**

Wie

**De mooie
danseres**

Wie

**De sterke
jongen**

Wie

**De sportieve
moeder**

Waar

Op de televisie

Waar

**Bij de wereld-
kampioenschappen**

Waar

In de wei

Waar

**Op de
Olympische Spelen**

Waar

**In de
sportschool**

Waar

**Bij het nationaal
kampioenschap**

Waar

In de gymzaal

Waar

**Bij
het water**

Waar

**Op de
atletiekbaan**

Waar

**Op het
grasveld**

Waar

Op de straat

Waar

**Op het
schoolplein**

Waar

**In het
stadion**

Waar

In het park

Waar

**Op het
sportveld**

Waar

Bij de sporthal

Les 3: Leren spellen door stellen, vervolg

Samenvatting

Tijdsplanning

Materialen

- Instructie stelles

 10 minuten

- geïllustreerd jeugdwwoordenboek 2x

- Verder schrijven

 15 minuten

- opgavenboekje spelling les 2

- Verbeteren verhaal

 15 minuten

- voor uzelf: kladpapier

- Afronding tweede stelles

 10 minuten

Werkwijze

• **Instructie:** Als het goed is hebben de meeste kinderen de kladversie van het verhaal af of zijn ze al een eind gekomen. Laat de kinderen nu het nakijkplan allemaal voor zich pakken. Bespreek punt 1. De kinderen moeten hun verzonnen verhaal goed door lezen als het af is. Als ze woorden vergeten zijn kunnen ze deze boven of onder de zinnen in de kladversie zetten.

Bij punt 2 gaat het over de leestekens. Leestekens zijn allerlei tekens die helpen bij het goed lezen van een tekst. Zet een punt, een vraagteken en uitroepetekens op het bord. Leg uit dat kinderen bij een uitroep de zin eindigen met een uitroepetekens, bij een vraag een vraagteken gebruiken en dat al de overige zinnen altijd eindigen met een punt!

Bij punt 3 gaat het erom dat de kinderen kijken in de tekst of ze woorden herkennen waar ze een regel van Super Spellens bij kennen.

Bespreek punt 4. Woorden die de kinderen moeilijk vinden kunnen ze aan u vragen. Zorg dat u bij het rondlopen kladpapier in de hand heeft waarop u een woordje kan neerschrijven. De kinderen kunnen dit naschrijven. Dit werkt effectiever dan dat u het goede woord voor de kinderen in de tekst neerzet.

Bespreek tenslotte punt 5. Hierbij gaat het om vreemde of moeilijke woorden. Laat het woordenboek zien en leg kort uit hoe je hierin woorden kunt opzoeken. Hierbij is het belangrijk dat de kinderen het alfabet goed kennen!

Wijs de kinderen erop dat het niet alleen belangrijk is dat de kinderen hun eigen woorden in het verhaal goed kunnen lezen. Als een ander het verhaal wil lezen moet het ook duidelijk zijn.

• **Verbeteren & verder schrijven:** De kinderen lezen hun verhaal door en schrijven boven en onder de nodige aanpassingen. Als dit gedaan is loopt u met het kind het verhaal na. Ook kunnen kinderen elkaar helpen door elkaars verhaal te lezen en op fouten te wijzen. Is er voldoende uitgehaald? Houd er rekening mee dat de kinderen nog veel spellingfouten maken en dat er veel fouten zijn die ze nog niet kan worden aangerekend. Als het verhaal goed genoeg verbeterd is mogen de kinderen het verhaal in het net overschrijven op blz. 3 in het opgavenboekje spelling. Geef de kinderen aan wanneer er met 5 minuten wordt gestopt met schrijven van het verhaal en de kinderen moeten gaan verbeteren.

• **Afronding:** Laat een aantal kinderen hun verhaal voorlezen. Benoem welke spellingregels je terug hebt horen komen.

Les 4: Spellingdictee zomerwoorden

Samenvatting

Tijdsplanning

Materialen

• Instructie spellingdictee	⌚ 5 minuten	• spelling opgavenboekje les 4
• Spellingdictee Zomerwoorden	⌚ 10 minuten	
• Afronding vierde les	⌚ 5 minuten	

Werkwijze

• **Instructie:** De kinderen pakken les 4 van hun opgavenboekje spelling voor zich. Vertel dat we een dictee gaan maken met 15 woorden van de zomer en 2 zinnen. Woorden die de kinderen misschien deze week al tegen zijn gekomen. Bekijk met de kinderen het werkblad. De bedoeling is dat de kinderen het woord dat u opnoemt nazeggen en vervolgens opschrijven. Vervolgens geeft u ze nog enkele tellen om het woord nogmaals te bekijken. Weten ze zeker dat het er zo goed staat? Dan kruisen ze het vakje: *Ik denk dat het goed* is aan. Weten ze niet zeker of het goed is maar willen ze het toch zo laten staan? Dan kruisen ze het vakje *Ik twijfel* aan. Toch letters vergeten of verkeerde letters geschreven? Kruis dan het vakje: *Ik twijfel* aan en schrijf vervolgens onder *Ik verander* het woord zoals zij denken dat het goed is.

Spellingdictee groep 5:

U leest de zin op en leest vervolgens het schuin gedrukte woord. De kinderen herhalen dit en schrijven dit op:

1. In de verte horen we de kerkklokken.	Schrijf op: <i>kerkklokken</i>
2. Mijn vader draait de schroeven in de picknicktafel.	Schrijf op: <i>schroeven</i>
3. Mijn vriendinnetjes gaan mee naar het zwembad.	Schrijf op: <i>vriendinnetjes</i>
4. Daan draait heel voorzichtig de kraan open.	Schrijf op: <i>voorzichtig</i>
5. Opa en oma vonden de boottocht heel plezierig.	Schrijf op: <i>plezierig</i>
6. We rijden met onze volgepakte auto over het viaduct.	Schrijf op: <i>viaduct</i>
7. Meestal hebben we in juni nog wel een voetbaltoernooi.	Schrijf op: <i>juni</i>
8. Mijn ouders geven een feestje in de tuin.	Schrijf op: <i>feestje</i>
9. Mijn vader zet een windscherm op bij het strand.	Schrijf op: <i>windscherm</i>
10. Het is een lastig karweitje.	Schrijf op: <i>karweitje</i>
11. Mijn zus heeft een nieuwe fotocamera.	Schrijf op: <i>fotocamera</i>
12. We maken zelf een eiersalade voor op het stokbrood.	Schrijf op: <i>eiersalade</i>
13. Na het zwemmen had onze hond allemaal krulletjes.	Schrijf op: <i>krulletjes</i>
14. We kopen een konijn in de dierenwinkel.	Schrijf op: <i>dierenwinkel</i>
15. Het is geen probleem om deze schoenen te ruilen.	Schrijf op: <i>probleem</i>

Zin 1:

Ik eet de pitloze druiven allemaal op.

Zin 2:

Wij plakken de postzegels op de kaarten.

• **Afronding:** De kinderen gaan hun spellingwerk direct nakijken. Schrijf de 15 woorden op het bord of gebruik de woordenlijst op het digibord. Laat de kinderen het aantal goed gespelde woorden onder het dictee zetten en bij u inleveren. Hadden ze wat aan het aankruisen van de vakjes? Kijk vluchtig na of ze hun werk juist hebben nagekeken. Wilt u de meest verkeerd geschreven woorden noteren? Deze behandelt u nogmaals in de klas.

Les 5: Spellingsfouten opzoeken Zomerwoorden

Samenvatting

Tijdsplanning

Materialen

• Instructie Cito-vraagstelling	5 minuten	• spelling opgavenboekje
• Spelling volgens Cito-vraagstelling	10 minuten	
• Afronding vijfde les	5 minuten	

Werkwijze

• **Instructie:** Zet de kinderen uit elkaar. Het is geen toets, maar het is wel belangrijk dat ze het alleen maken. Bij deze les moeten de kinderen fout gespelde woorden opsporen volgens de Cito-toets vraagstelling. U benoemt niet dat dit ter voorbereiding op deze toets is. De kinderen maken de laatste bladzijde van het spelling opgavenboekje. De eerste vraag maken jullie samen. De kinderen moeten een rondje om de letter voor de zin met het fout gespelde woord zetten. Vertel de kinderen dat ze steeds goed alle 4 woorden moeten bestuderen. Het kan best zijn dat ze een woord misschien niet (goed) kennen maar daarom kan het nog wel juist gespeld zijn. Ze moeten zich afvragen of ze een woord zo ook in hun hoofd hebben of zo in een boek zien staan. U kunt de spellingregels nog even kort herhalen maar ga hier nu niet te diep op in. Dit kan verwarring veroorzaken, de kinderen gaan bepaalde regels overal toepassen, ook waar dat niet moet.

• **Spelling volgens Cito-vraagstelling:**

De kinderen krijgen maximaal 10 minuten om in de overige 8 zinnen de spellingfout op te sporen.

• **Antwoorden bij deze oefening:**

1. A (ijsalon)
2. B (paraasol)
3. C (vriendeluk)
4. D (opassen)
5. A (nepen)
6. A (stijger)
7. C (animatsie)
8. B (beniewd)
9. A (wastraat)

• **Afronding:** Vraag de kinderen of ze het moeilijk vonden. Bespreek vervolgens in elke zin waar de fout zit en leg uit wat er fout aan is.

Hiermee heeft u de lessencyclus van spelling afgerond.